אָסוּר לְלְווֹת דִּינָר, בְּדִינָר – על מנת לפרוע דינר במותו, מחמת איסור הלואת ׳סאה בסאה׳. ויש לברר דִּינָר דְּמַאי – לאיזה מין דינר נתכוין רבי יוחנן, אִילֵימָא – אם תאמר שכוונתו דִּינָר שֶׁל כֶּסֶף בְּדִינָר שֶׁל כֶּסֶף, ודאי אינו כן, שהרי לְגַבֵּי נַפְשֵׁיהּ [–עצמו] מִי אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר לָאו מִבָּעֲא חֲוֵי. אֶלָּא פְּשִׁיטָא שכוונתו להלואת דִּינָר שֶׁל זָהָב בְּדִינָר שֶׁל זָהָב, וּלְמַאן – ולשיטת מי אמר זאת, אִי לְבֵית הִלֵּל, הָא אָמְרֵי מִבָּעֲא חֲוֵי אפילו כלפי כסף, ומדוע תאסר הלואתו, אֶלָּא לַאו, אמר זאת לְבֵית שַׁמַּאי הסוברים שמטבע הזהב נחשב לפירא, וּשְׁמַע מִינָּהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר שלדעת בית שמאי אֵין מְחַלְּלִינָן אפילו פירות ממש על דינרי זהב, כיון שאינו נחשב למטבע אפילו כלפיהם, ולכן אסר רבי יוחנן ללוות דינר זהב תמורת דינר זהב, וכמו שאסרו הלואת פירות.

דוחה הגמרא: לֹא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר שגם לבית שמאי מְחַלְּלִינָן פירות ממש על דינרי זהב, וְשַׁאנִי הַלְוָאָה, כֵּיוָן דִּלְעָנְיַן מַקָּח וּמִמְכָּר שָׁוְיוּהוּ [–העמידו] רַבָּנָן את דינר הזהב כִּי פֵּירָא כלפי כסף, כפי ששנינו במשנתנו שהזהב קונה את הכסף, ונמצא דְּבאופן שנשתנה ערכו כלפי הכסף אַמְרִינַן אִיהוּ נִיהוּ דְּאוֹקֵיר וְזִיל – אומרים שהזהב הוא שנשתנה ערכו, והכסף עמד על מקומו, לכן לְגַבֵּי הַלְוָאָה נַמִי, פֵּירָא הָוֵי [דינר הזהב], ואסור מדרבנן ללוותו על מנת לפרוע דינר במותו.

מוסיפה הגמרא: הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא שרבי יוחנן הוא הסובר שגם לבית שמאי מחללים פירות על דינרי זהב, דְּכִי אָתָא רַבִּין מארץ ישראל לבבל אָמַר בשם רַבִּי יוֹחָנָן, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ חכמים שֶׁאסוּר לְלְווֹת דִּינָר בְּדִינָר, כיון שנחשב כפרי, אֲבָל מְחַלְּלִין פירות מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עָלָיו, שלענין חילול פירות עליו נחשב למטבע. ובהכרח כוונת רבי יוחנן לדינר זהב, ובדעת בית שמאי הסוברים שנחשב כפרי כלפי מטבע הכסף, ולכן גם אסור ללוותו ובדלעיל, ובכל זאת אפשר לחלל עליו פירות מעשר שני, כיון שכלפיהם נחשב למטבע. מסיקה הגמרא: אכן שְׁמַע מִינָּהּ שרבי יוחנן הוא הסובר שגם לבית שמאי מחללים פירות על הזהב, ורק הכסף אין לחלל עליו לשיטתם.

הגמרא מנסה להוכיח כדעת רבי יוחנן: תָּא שְׁמַע, שנינו במסכת מעשר שני (פ״ב מ״ח), הַפּוֹדֶה סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מי שחילל קדושת פירות מעשר שני על פרוטות נחושת, ורוצה לחללם על סלע כסף, כדי להקל ממשאו בעלותו לירושלים, נחלקו התנאים כיצד יעשה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכָל הַכֶּסֶף מָעוֹת – יכול לפרוט את כל הפרוטות על סלע שלם, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לא יפרוט כל הפרוטות על סלע שלם, אלא בְּשֶׁקֶל בֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת – חצי מן הפרוטות יפרוט על שקל, וחציים יניח בידו, כדי שיהיו בידו פרוטות בבואו לירושלים.

ומכך שנחלקו בחילול פרוטות על סלע מתבאר שאפשר לחלל פירות מעשר שני על פרוטות נחושת, ואם כן הַשְׁתָּא לְבֵית שַׁמַּאי לְגַבֵּי פְּרִיטֵי מְחַלְּלִינָן – אם אפשר לחלל פירות על פרוטות הנחושת לדעת בית שמאי, לְגַבֵּי דַּהֲבָא מִיבַּעְיָא – כל שכן שאפשר לחללם על דינר זהב החשוב יותר מן הפרוטות, ומוכח כרבי יוחנן שלא אסרו בית שמאי חילול פירות על זהב.

דוחה הגמרא: באמת אפשר שלדעת בית שמאי אין לחלל על מטבע הזהב אפילו פירות, אך על הפרוטות אפשר לחלל, דְּשַׁאנִי פְּרִיטֵי – שונות הפרוטות מהזהב דִּכְאַתְרָא דִּכְסָנְיָן, חֲרִיפֵי – במקומות שהמסחר נעשה על ידיהם הם חריפים ומשמשות למסחר יותר משאר המטבעות, לכן יש להחשיבם בכל מקום למטבע כלפי פירות לגבי דין חילול.

הגמרא מביאה נוסח אחר למחלוקתם של רבי יוחנן וריש לקיש בביאור מחלוקת בית שמאי ובית הלל: לִישָׁנָא אָחֳרִינָא אָמְרֵי לָהּ, נחלקו רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ בביאור מחלוקת בית שמאי ובית הלל, חַד אָמַר, מְחַלְּלוֹקֶת בְּחילול סֶלַע של כסף הקדושים בקדושת מעשר שני עַל דִּינָרִים של זהב, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי שיש לדרוש הכתוב בפדיון פירות מעשר שני (דברים יד כה) ׳וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף, וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם׳ וגו׳, שדווקא את הַכֶּסֶף הָרִאשׁוֹן שעליו חיללת הפירות [–ונתתה בכסף], יש לך לצור בידך ולהעלותו לירושלים, וְלֹא שתחלל כסף זה על כֶּסֶף שֵׁנִי ואותו תעלה. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי, הַכֶּסֶף כֶּסֶף – מכך שנכתב שתי פעמים תיבת ׳כסף׳ יש לדרוש שְׁרִיבָּה הכתוב, וְאין חיוב להעלות לירושלים דווקא את הכסף הראשון שנתחללו הפירות עליו, אלא אֲפִילּוּ בְּכֶסֶף שֵׁנִי [–בכסף שחוללה עליו קדושת הכסף הראשון] יכול להעלות לירושלים. אֲבָל פֵּרוֹת של מעשר שני עַל דִּינָרִין של זהב דִּבְרֵי הַכֹּל מְחַלְּלִינָן, דְּאַמַּתַּי – שהרי עדיין כֶּסֶף רִאשׁוֹן הוּא. וְחַד אָמַר, טעמם של בית שמאי הוא לא מחמת שאין לחלל את הכסף הראשון על כסף אחר, אלא מפני שהזהב נחשב כפרי, ולכן אַף בְּחילול פֵּירוֹת מעשר שני עצמם עַל דִּינָרִין של זהב נַמִי מַחֲלוֹקֶת, שלדעת בית שמאי הזהב נחשב כפרי אפילו כלפי פירות ממש.

מקשה הגמרא: וּלְמַאן דְּאָמַר שרק בחילול סֶלַע עַל דִּינָרִין מַחֲלוֹקֶת, וטעמם של בית שמאי הוא מפני שאין לחלל את הכסף הראשון על כסף אחר, אם כן אַדְּמִיפַלְגִי בְּחילול סֶלַע של כסף עַל דִּינָרִין של זהב, לִיפְלְגִי בְּחילול סֶלַע של כסף עַל סֶלַע אחרים של כסף, שלשיטתו אסרו בית שמאי אף חילול זה.

מתרצת הגמרא: אִי אִפְלְגִי בְּסֶלַע עַל סֶלַע, חָזֵה אֲמִינָא, הָנֵי מִילֵּי שנחלקו בית הלל והתירו החילול, דווקא בְּסֶלַע עַל סֶלַע, ומשום שנחלקו על דרשת בית שמאי, ודרשו ׳הכסף כסף ריבה׳, אֲבָל בְּסֶלַע עַל דִּינָרִין, מוֹדוּ לְהוּ בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי, דְּהֲכָא לְגַבֵּי כַּסְפָּא פֵּירָא הָוֵי, וְלֹא מְחַלְּלִינָן כסף על הזהב, קָא מַשְׁמַע לָן שאף בזה התירו בית הלל החילול, כיון שהזהב נחשב למטבע גם כלפי הכסף.

הגמרא מנסה להוכיח שאין טעמם של בית שמאי מחמת שדרשו ׳כסף ראשון ולא כסף שני׳: תָּא שְׁמַע, שנינו במסכת מעשר שני (פ״ב מ״ט), הַפּוֹדֶה סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם – הבא לפרוט לפרוטות סלע שפדה בו פירות מעשר שני והעלו לירושלים, כדי לקנות בהם צרכי סעודה לאכלם בקדושת מעשר שני, נחלקו התנאים כיצד יעשה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכָל הַכֶּסֶף מָעוֹת – אם רוצה יכול לפרוט בבת אחת כל הסלע לפרוטות, וּבֵית הִלֵּל חולקים וְאוֹמְרִים שלא יעשה כן, אלא בְּשֶׁקֶל בֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת – חצי סלע יחלל על שקל כסף, וחציו השני יפרוט לפרוטות.

נתבאר מדברי המשנה שלדעת הכל אפשר לחלל סלעים של מעשר שני על הפרוטות, ולא נחלקו אלא בדרך החילול, וְהַשְׁתָּא כַּסְפָּא לְגַבֵּי פְּרִיטֵי – אם כסף על פרוטות שפחות חשובות ממנו מְחַלְּלִינָן, וְלֹא אַמְרִינַן כֶּסֶף רִאשׁוֹן וְלֹא כֶּסֶף שֵׁנִי, לְגַבֵּי דַּהֲבָא דְּחָשִׁיב מִינַּיהּ [מהכסף] מִי אַמְרִינַן כֶּסֶף רִאשׁוֹן וְלֹא כֶּסֶף שֵׁנִי, וקשה על מי שפירש שטעם בית שמאי שאוסרים לחלל הסלעים על דינרים הוא משום שדרשו ׳כסף ראשון ולא כסף שני׳.

דוחה רבא את ההוכחה: אָמַר רָבָא, מחילול הנעשה בִּירוּשָׁלַיִם קָמוֹתְבַתְּ [–אתה מקשה], שַׁאנִי חילול הנעשה בִּירוּשָׁלַיִם כיון דִּכְתִיב בַּיהּ [דברים יד כו], ׳וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן׳, וכשם שאפשר לחלל קדושת הכסף על פירות, כך אפשר לחלל קדושתם על כסף שני, ודרשת ׳הכסף – כסף ראשון, ולא כסף שני׳ נאמרה רק במחלל מחוץ לירושלים.

מביאה הגמרא משנה נוספת להוכיח שאין טעמם של בית שמאי משום ׳כסף ראשון ולא כסף שני׳: תָּא שְׁמַע, שנינו במסכת מעשר שני (שם מ״ח), הַפּוֹדֶה סֶלַע מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – מי שחילל קדושת פירות מעשר שני על פרוטות נחושת, ורוצה לחלל קדושת הפרוטות על סלע כסף, נחלקו התנאים כיצד יעשה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בְּכָל הַכֶּסֶף מָעוֹת – יכול לפרוט את כל הפרוטות על סלע שלם, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, לא יפרוט כל הפרוטות על סלע שלם, אלא בְּשֶׁקֶל בֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת – חצי מן הפרוטות יפרוט על ׳שקל׳, וחציים יניח בידו, כדי שיהיו בידו פרוטות בבואו לירושלים. ומדברי המשנה מבואר שלא דרשו בית שמאי את הדרשה ׳הכסף – כסף ראשון, ולא כסף שני׳, והתירו לחלל גם מחוץ לירושלים מטבע אחת על חברתה.

מכח הוכחה זו חוזרת בה הגמרא מהמובא בלשון השני במחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש, ומביאה נוסח אחר בלשון זה: אֶלָּא, דִּכְווֹלֵי עֲלְמָא דורשים ׳הַכֶּסֶף כֶּסֶף רִיבָּה וְאַפִּילּוּ בְּכֶסֶף שֵׁנִי. אֶלָּא אִי אִיתְּמַר את הלשון השני במחלוקת דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הָכִי אִיתְּמַר, חַד אָמַר מְחַלְּלוֹקֶת דווקא בְּחילול סֶלַע של כסף עַל דִּינָרִין של זהב, דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרֵי, גְּזֵירִינָן

שֶׁמָּא יַשְׁהֶה עֲלֵיוֹתָיו – יש לחשוש שאם נתיר לו לחלל כך, ישהה דמי המעשר בידו, ולא יעלם לירושלים מיד, דְּזִימְנִין דְּלָא מָלוּ זוּזֵי בְּדִינָרָא – שפעמים לא יהיו בידו סלעים בשווי דינר זהב, וְלָא מַסְיְיק – ולא יעלה הסלעים לירושלים, אלא ימתין לשנה הבאה שיתאספו בידו עוד דמי מעשר, עד שיהיו בשווי דינר זהב ויוכל לחללם עליו. וּבֵית הִלֵּל סָבְרֵי, לָא נְגְרְעִינַן שֶׁמָּא יַשְׁהֶה עֲלֵיוֹתָיו, דְּכִי לָא מָלוּ זְמֵי בְּדִינָרָא אַסּוּקֵי מַסְיְיק לְהוֹ – שגם אם לא יהיו בידו סלעים בשווי דינר זהב לא ימנע מלהעלות הסלעים עצמם לירושלים, שאין משאן כבד כל כך. אֲבָל בְּפֵירוֹת עַל דִּינָרִין של זהב, דִּבְרֵי הַכֹּל מְחַלְּלִינָן, ואין חשש שמא ימתין מלחלל הפירות ולהעלות הדמים לירושלים עד שיהא בידו פירות בשווי דינר זהב, ונמצא משהה מעשרותיו, דְּכֵיוָן דִּמְרַקְּבִי – שכיון שפירות דרכם להרקב, לֹא מַשְׁהֵי לְהוּ, ויחללם על סלע בסף. וְחַד אָמַר, אֲפִילּוּ בְּחִילּוּל פֵּירוֹת עַל דִּינָרִין של זהב נְמִי מַחַלּוֹקֶת, שאף בפירות חששו בית שמאי שימתין מלחללם עד שיתקבצו בידו פירות בשווי דינר זהב, ובית הלל סוברים שאין לחוש לכך לא בחילול פירות ולא בחילול סלעי בסף, ולכן התירו לחללם על דינרי זהב.

הגמרא מוכיחה מהמשנה בלשון האחרון. מקשה הגמרא: בְּשְׁלָמָא לְהַהוּא דְּאָמְרַתְּ דִּמְדְאוֹרַיְיתָא מִשְׁרָא שָׁרֵי, וְרַבָּנָן הוּא דְּגָזְרוּ בֵּיהּ – מובן הדבר לפי הלשון האחרון, שמהתורה מותר החילול על הזהב, ואסרוהו בית שמאי מדרבנן, ולפי זה בעבר וחילל החילול חל, דַּהֲיְינוּ דְּקָתָנֵי לשון יַעֲשֶׂה וְלֹא יַעֲשֶׂה, ששנינו 'בית שמאי אומרים לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב, ובית הלל מתירין', שלשון זה משמע שלא אסרו בית שמאי אלא לכתחילה, אבל לא אמרו שאין שייך לחלל באופן זה, אֶלָּא לְהַהוּא דְּאָמְרַתְּ דִּמְדְאוֹרַיְיתָא פְּלִיגִי – אבל ללשון שנחלקו אם מהתורה אפשר לחלל על הזהב, אם כן 'מְחַלְּלִינָן' וְ'לֹא מְחַלְּלִינָן' מַבָּעֵי לֵיהּ – היה צריך לשנות 'בית שמאי אומרים אין סלעים של מעשר שני מתחללין על דינרי זהב', שמשמע שאין שייך כלל לחלל באופן זה מהתורה. מסיימת הגמרא: אכן קַשְׁיָא.

'קנין סודר', היינו שהקונה מקנה סודרו למוכר, ובבך נקנה קרקעו או מטלטליו לקונה, שנאמר (רות ד ז) 'וְלִקְיֵם כָּל דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ', וזהו הנקרא 'קנין חליפין'. עתה מביאה הגמרא מחלוקת אמוראים אם 'מטבע' אף הוא כסודר וקונה ב'קנין חליפין'.

אִיתְּמַר, רַב וְלֵוִי נחלקו בענין קנין חליפין במטבע, חַד אָמַר, מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין – ניתן לקנות על ידי מטבע בתורת חליפין. וְחַד אָמַר, אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין. מבארת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר – מהו טעמו של האומר אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין, מִשּׁוּם דְּרַאֲתֵּיהּ אַצּוּרְתָא – רק שהמוכר המקבל את המטבע דעתו רק על הצורה החקוקה במטבע, כיון שאין חשיבות למטבע אלא על ידי הצורה שבו, וְצוּרְתָא עֲבִידָא דְּבָטְלָא – ומאחר ואותה צורה שבמטבע עשויה להיבטל, שהמלך פוסלה וגוזר לצור צורה אחרת, נמצא שנחשב המטבע כדבר שאינו מסוים ושלם, ונתמעט מהפסוק המלמד על קנין חליפין שנאמר בו (רות ד ז) 'נעל', שהיא דבר שלם.

הגמרא סבורה להוכיח ממשנתינו שמטבע נעשה חליפין: תָּנַן – שנינו במשנתינו הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף, מַאי לַאו שהמטבע של זהב קונה את הכסף בְּקִנְיַן חֲלִיפִין, דהיינו שהקונה נתן למקנה מטבע של זהב בתורת חליפין, ונקנה הכסף תמורתו לקונה, וּשְׁמַע מִינָּהּ – ויש ללמוד מזה שמַּטְבֵּעַ הרי הוא כסודר ונַעֲשֶׂה חֲלִיפִין. דוחה הגמרא: לֹא – אין כוונת משנתינו שבתורת חליפין קונה הזהב את הכסף, אלא בְּתורת דְּמִים, כלומר שהמושך את מטבע הזהב מתחייב לשלם תמורתו מטבעות כסף.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי – אם אכן אין כוונת המשנה לומר אלא שהזהב מחייב את הקונה לשלם כסף עבור הזהב, וכי נכון לומר לשון הַזָּהָב 'קוֹנֶה' [אֶת] הַכֶּסֶף, הלא לשון 'מְחַיֵּיב' מַבָּעֵי לֵיהּ – היה לו לומר לשון 'הזהב מחייב את הכסף'. כיון שלשון 'קונה' משמעותה שמטבעות כסף מסוימים נקנים לבעל הזהב בקנין חליפין, והיה למשנתינו לומר לשון 'מחייב' שמשמעותה שהמושך את הזהב נתחייב לשלם תמורתו במטבעות של כסף כל שהם.

מתרצת הגמרא: תָּנֵי – שנה במשנתינו הַזָּהָב 'מְחַיֵּיב' את הכסף.

הגמרא מביאה ראיות שאין משנתינו עוסקת בקנין חליפין: הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא שאכן כוונת המשנה שהזהב רק מחייב את הכסף, ואינו קונה אותו בקנין חליפין, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא, הַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב. אִי אָמְרַתְּ בְּשְׁלָמָא בְּדָמִים – שכוונת המשנה ברישא, שהזהב מחייב את הכסף בתורת דמים, הַיְינוּ דְּאַמְּרִינַן בסיפא, שהכסף אינו קונה את הזהב, שהרי דַּהֲבָא פְּרָה – הזהב נחשב כ'פרי' וְכַסְפָּא טַבְעָא – והכסף הוא הנחשב 'מטבע', ויהדין הוא דְּטַבְעָא פְּרָה לָא קָנֵי, כלומר אין כסף קונה מטלטלין, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ ברישא שהזהב קונה את הכסף בַּחֲלִיפִין, אם כן יקשה, תַּרְוַיְיהוּ לְקְנוּ אַהֲדֵי – הזהב והכסף יקנו זה את זה, שכיון שמטבע נעשה חליפין מה החילוק בין כסף לזהב, ומדוע שנינו בסיפא 'הכסף אינו קונה את הזהב'.

וְעוֹד ראיה שאין משנתינו עוסקת בקנין חליפין, מדְּתָנְיָא בברייתא המפרשת את המשנה, הַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזָּהָב, כֵּיצַד, מָכַר לוֹ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינְרִין שֶׁל כֶּסֶף בְּדִינָר שֶׁל זָהָב, אַף עַל פִּי שֶׁמְּשַׁכְּחוֹ בעל הזהב אֶת הַכֶּסֶף לֹא קָנָה חבירו את הזהב, עַד שֶׁיְּמַשְׁכְּנוּ אֶת הַזָּהָב. וְאִי אָמְרַתְּ בְּשְׁלָמָא שהברייתא מדברת כשהכסף ניתן בְּתורת דְּמִים על הזהב מְשׁוּם הָכִי לֹא קָנֵי את הזהב, שאין מעות קונות מטלטלין, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ שהכסף ניתן בְּתורת קנין חֲלִיפִין, נְקְנֵי – יקנה הכסף את הזהב, כשם ששנינו ברישא שהזהב קונה את הכסף מפני שמטבע נעשה חליפין.

מקשה הגמרא: אם אכן אין לפרש בברייתא שהכסף אינו קונה את הזהב, בקנין חליפין, אֶלָּא בהברח מַאי – מה פירוש הברייתא, אינו קונה את הזהב בְּקנין דְּמִים, אִי הָכִי אֵימָא רֵישָׁא – אמור איך בפרש את הרישא של הברייתא, הַזָּהָב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף כֵּיצַד, מָכַר לוֹ דִּינָר שֶׁל זָהָב בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה דִּינְרִין שֶׁל כֶּסֶף בֵּיוָן שֶׁמְּשַׁכְּחוֹ אֶת הַזָּהָב נִקְנָה כֶּסֶף בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. והרי אִי אָמְרַתְּ בְּשְׁלָמָא בַּחֲלִיפִין – אם נפרש את הברייתא בקנין חליפין, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי 'נִקְנָה כֶּסֶף בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא', שלשון זה משמע שקונה מעות מסוימים בקנין גמור, ואכן כך הוא בקנין חליפין, שקונה את חליפי הדבר בקנין גמור, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ בְּדָמִים – אלא אם נפרש שכוונת הברייתא שהזהב מחייב את הקונה לשלם עבורו דמים, וכי הַאי 'נִקְנָה כֶּסֶף בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא' – וכי שייך לומר שנקנה הכסף היכן שהוא, הלא לשון 'נִתְחַיֵּיב נַבְרָא' מִיבָּעֵי לֵיהּ – 'נתחייב הקונה לשלם כסף' היה לו לומר, שהרי אין נקנה למוכר כסף מסוים, אלא שמחויב הקונה ליתן כסף תמורת הזהב.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַב אַשִׁי, לְעוֹלָם כוונת הברייתא שהזהב מחייב את הכסף בְּתורת דְּמִים, וּמַאי – ומהו לשון הברייתא 'בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא', כוונתה שחייב ליתן לו כסף בְּמוֹת שֶׁהוּא, כְּדַאֲמַר לֵיהּ – כפי שהתנה עמו, דהיינו שאי – אם בעל הכסף אָמַר לֵיהּ לבעל הזהב 'מֵאֲרָנְקֵי חֲדָשָׁה יְהַבְנָא לָךְ' – מארנק של סלעים כסף חדשים אתן לך, לֹא מָצֵי יָהִיב לֵיהּ מֵאֲרָנְקֵי יְשָׁנָה – אינו יכול ליתן לו מארנק של סלעים ישנים, אַף עַל גַּב דַּעֲדֵיפֵי מְיַנְיְיהוּ – אף שהישנים עדיפים מן החדשים, מַאי טַעְמָא – ומה הטעם שיכול בעל הזהב לסרב לקבל מטבעות כסף ישנים וטובים, משום דְּאָמַר לֵיהּ לְיַשְׁנָן קָא בָּעֵינָא לְהוּ – צריך אני להניח את הכסף זמן מרובה, וחדשים נוחים לי, שאם אקח ישנים הרי הם ישחירו יותר מדי.

לאחר שנתבאר האם מטבע קונה בחליפין, מבארת הגמרא האם מטבע נקנה בחליפין: אָמַר רַב פָּפָּא, אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר אֵין מַטְבֵּעַ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין, מֵיעֲבַד הוּא דְּלָא עֲבִיד חֲלִיפִין, – רק לעשות קנין הוא שאינו עושה, אבל אִקְנוּיֵי מִיקְנוּ בַּחֲלִיפִין – המטבעות עצמם נקנים הם בחליפין על ידי משיכת סודר. וראיה לדבר, מִידֵּי דַּהֲוָה אַפְּרָה – כשם שמצינו בדין חליפין בפירות לְשִׁיטַת רַב נַחְמָן הסובר שפירות אינם קונים בחליפין, שהרי בְּפֵירָא לְרַב נַחְמָן לָאו – האם לא מצינו דְּאַף עַל גַּב דְּאֵינְהוּ לֹא עָבְרֵי חֲלִיפִין – שעל אף שהפירות אינם עושים קנין חליפין, מכל מקום אִקְנוּיֵי מִקְנוּ – נקנים הם הפירות בַּחֲלִיפִין, אם כן טַבְעָא נַמִּי לֹא שָׁנָא – אף המטבעות על אף שאינם קונים בחליפין מכל מקום הם עצמם נקנים בחליפין.

מקשה הגמרא מברייתא על דברי רב פפא: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא, הָיָה בעל הפירות עוֹמֵד בְּגוֹרֶן, ורוצה לחלל פירות מעשר שני, וכיון שכאשר בעל פירות מחלל פירותיו צריך הוא להוסיף חומש על דמי הפירות, לכך רוצה הוא להערים ולחלל על ידי אדם אחר בלא להוסיף חומש, וְאֵין בְּיָדוֹ מָעוֹת ליתנם לחבירו שיפדה בהם חבירו את הפירות, כך הוא עושה, אוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ חֲרֵי פֵּירוֹת הַלָּלוּ של מעשר נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה,